

uddrage af den Tabel, som det har sammensat efter "Statistisk Tabelværk" og Scharlings og "Salbe-Hansens Statistik", forudsat at Tallene ere rigtige, hvorved der dog paa de citerede Steder er bemærket, at Dphsningerne ere noget paa og ubestemte. Det er ganske vist saaledes, som denne Tabel udviser, at i de 25 Aar fra 1860 til 1885 er Husenes Antal forøget fra 108,182 til 185,589, altsaa med 77,407. Men ser man, hvad jeg har gjort, nu disse statistiske Værker efter, som Landsstinget har sammensat sin Tabel efter, saa vil man finde, at det samme Sted staar anført, at Forøgelsen af Husenes Antal omtrent holder Skridt med, saa nogenlunde i det Mindste eller ikke synderlig overstiger, Befolkningens Tilvæxt. Deraf turde det være aabenbart, at man ikke deri, at flere ere blevne Selveiere, kan søge nogen Begrundelse eller noget Argument for, at der er en Overgang fra Fæste og Leie til Selveie. Tværtimod, de samme statistiske Kilder oplyse, at den store Mængde af Husenes Antal fornemlig skyldes den hyppige Udparcellering, hvorved Eiendommene vel ere blevne forøgede i Antal, men formindskede i Størrelse, saaledes at der ved Deling og Udskjning af Gaardene er opstaaet en stor Mængde mindre Landbrug, Halvgaarde, Boelssteder, Parcelsteder, der staa paa Overgang mellem Gaarde og Huse, saaledes at de nu umærkelig gaa over i hverandre. Saaledes er altsaa Forholdet, at vel er der kommet flere Huse ad den Veie, som jeg nys nævnte, men at Antallet af Eiendomshuse, som ere komne til i de 35 Aar, som Tabellen omfatter, saa omtrent eller noget nær holder Skridt med eller i hvert Tilfælde ikke synderlig overstiger Tilvæksten af Landbefolkningen. Jeg gjentager, man kan altsaa ikke deri søge noget Argument for, at der finder en Overgang Sted fra Fæste- og Leiehuse til Eiendomshuse; den større Tilgang af Eiendomshuse er at søge i den Udskjning, som jeg nærmere omtalte. Raster man dernæst Diet paa det Afsnit af Tabellen, som omtaler Antallet af Fæste- og Leiehuse, det være sig med eller uden Jord, saa vil man se, at denne Tabel ikke indeholder nogen Forstjæl mellem Fæste- og Leiehuse, men staaer dem sammen under Et; hvormange der er af den ene Slags, og hvormange der er af den anden Slags, kan man ikke se. Ser man efter i de statistiske Kilder, efter hvilke Tabellen er udarbejdet, vil man finde det samme: Fæste- og Leiehuse ere slaaede sammen, uden at man kan se, hvormange der er af den ene Sort, og hvormange af den anden Sort. Saa bliver altsaa Spørgsmaalet: Ja, hvorledes forholder det sig da? Er der flere

Fæstehuse, end der har været før, eller er der flere Leiehuse? og det er et Spørgsmaal, med Hensyn til hvis Besvarelse jeg ikke tror, man behøver at være i nogen Forlegenhed eller kan nære nogen Tvivl. Som jeg før omtalte, var det i tidligere Tid saaledes, at det paa mange Steder var Brug — saa vidt jeg veed de fleste Steder i det Mindste paa Nerne — at Huse habdes i Livsfæste, men ærede Medlemmer fra Landet, som jo saa godt kjende disse Forhold, ville sikkert vide, at nu have disse Forhold efterhaanden forandret sig saaledes, at naar et Hus bliver fæsteledigt, er det kun sjældent, at det bliver bortfæstet igjen; saa bliver det leiet ud eller ogsaa solgt, en af Delene. Og man kan der efter ikke betvivle, hvad ogsaa den ærede foregaaende Taler i en anden Forbindelse antydede, at efterhaanden er der bleven flere og flere Leiehuse, imod hvad der er Fæstehuse, saaledes at naar man som i den af mig omtalte Tabel finder Fæste- og Leiehuse slaaede sammen, saa man ikke kan se, hvor mange der findes af hver Slags, kan det ikke være nogen Tvivl undertastet, at Fæste og Huse for en meget stor Del er ophørt, og at Bortfæstning af Huse nu sjældent finder Sted, men at Husene, efterhaanden som de blive fæsteledige, blive leiede ud, saaledes altsaa, at Leiehusenes Antal er tiltagende i en meget betydelig Grad imod Fæstehusene. Jeg finder deri forøget Opfordring til at komme Husmændene til Hjælp ved Fæste eller ved længere Aaremaal. Jeg ser ogsaa, at det Arbejderforbund, som har dannet sig og væsentlig bestaar af Husmænd, og som under sig allerede tæller ikke saa Kredse, i Spidsen af sit Program sætter Kravet paa, at ved Lov indføres Livsfæste eller fleraarigt Leiemaal af Huse paa Landet, og at ved Fratrædelsen gives Erstatning for indførte Forbedringer. Stemningen mellem den Klasse, hvem denne Lov forholdsvis sigter paa, synes først herefter ubetinget at være den, at man ønsker at komme tilbage til Fæste eller i hvert Fald til længere Leiemaal. Nu blev der indvendt i Landsstinget, at Lovforslaget vilde være til Skade for Husmændene — saaledes var det omtrent, man sagde. Denne Bestemmelse om lange Leiemaal, end sige da om Fæste, maatte man antage, vilde føre til, at en stor Del Huse vilde blive nedlagte af Eierne. Jeg vil hertil svare, at dersom det skulde vise sig, at noget Saadant virkelig var at befrygte, var det i høi Grad paabudt, at man fra Lovgivningens Side greb ind derimod. Saaledes som Fæsteforholdet var i gamle Dage, at Husene ogsaa gaves i Fæste, da befandt man sig, saa vidt jeg veed,